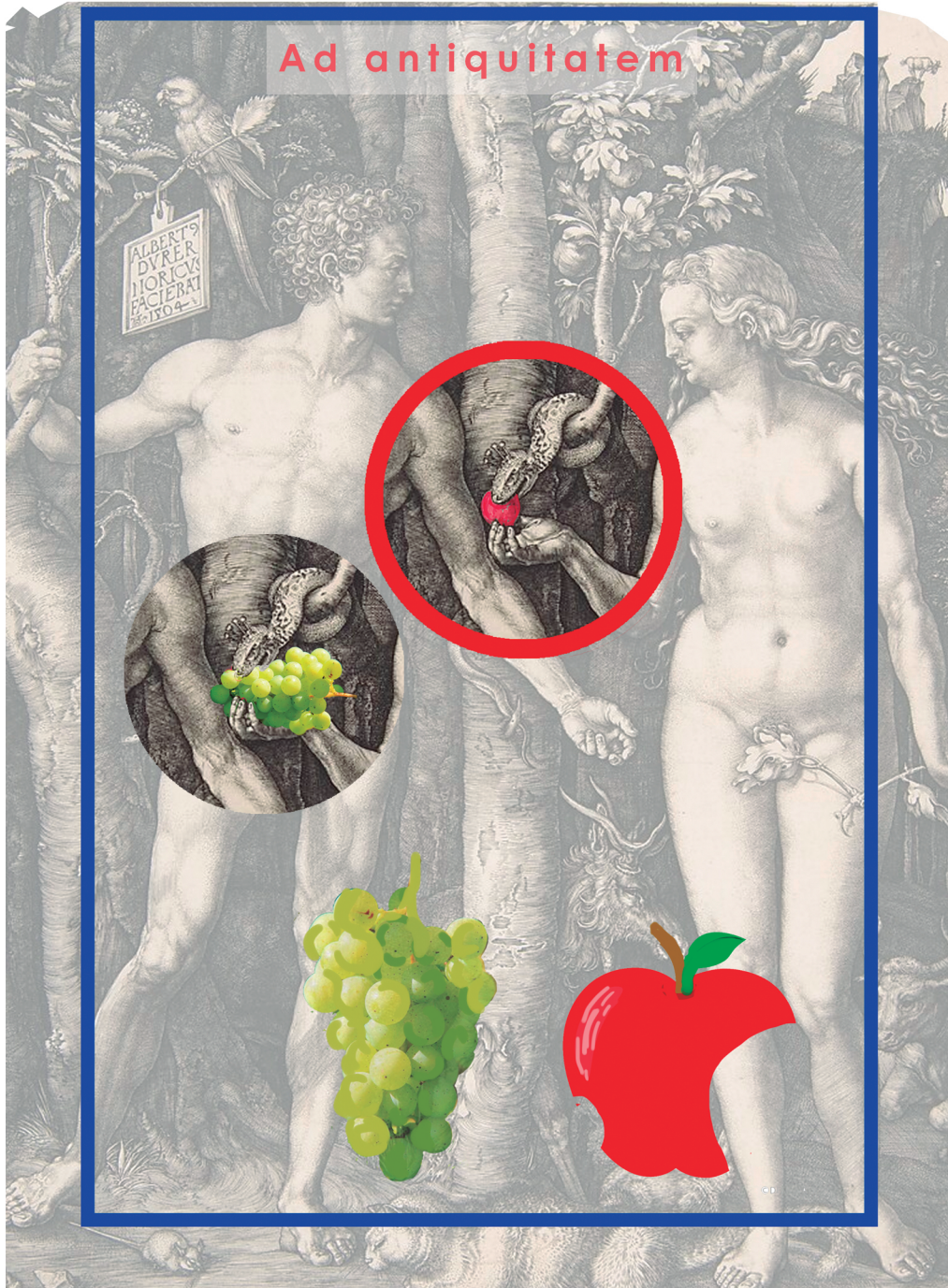

Ad antiquitatem

Tradiziora jotzea (ad antiquitatem)

Ad antiquitatem argumentua (tradiziora jotzea ere esaten zaio) aspalditik zerbait egin edo sinetsi izan bada, orduan ongi dagoela edo egiazkoa dela baieztatzean datzan falazia logiko bat da. Argumentu hau eta haren aurkakoa, ad novitatem argumentua (berritasunera jotzea ere esaten zaio), gezurrezkoak dira, argumentu baten egiazkotasuna ez baita argumentu hori berria edo zaharra denaren arabera, hura babesten duten egitate eta ebidentzien arabera baizik.

Adibidez:

Adan eta Evaren jatorrizko testuek ez zuten sagar bati buruz hitz egin, frutari buruz baizik, eta tradizio herrikoiak iraunarazi du sagar gisako antzezpena

Ad hominem

Ad hominem falazia

Ad hominem (latinetik "gizonaren aurka", "pertsonaren aurka") argudioa edo ad hominem falazia argumentu mota havei deitzen zaie: baieztapen bat erasotzen da haren igorlearen izaera edo atributuren batengatik, argumentuaren funtsezko edukia bere horretan aztertu beharrean. Horrela, ez zaie eraso egiten argudioei, baizik eta argudio horiek erabiltzen dituen pertsonari, eta, zehazkiago, horren jatorriari, arrazari, hezkuntzari, aberastasunari, pobrezari, estatus sozialari, iraganari, moralari, familiari eta abarri.

Adibidez:

Aita batek alabari erretzen ez hasteko esaten dio, osasuna kaltetuko diolako, eta alabak erantzuten dio aita bera ere erretzailea dela edo erretzailea izan zela. Horrek ez du aldatzen erretzeak hainbat gaixotasun eragin ditzakeela.

Ad nauseam

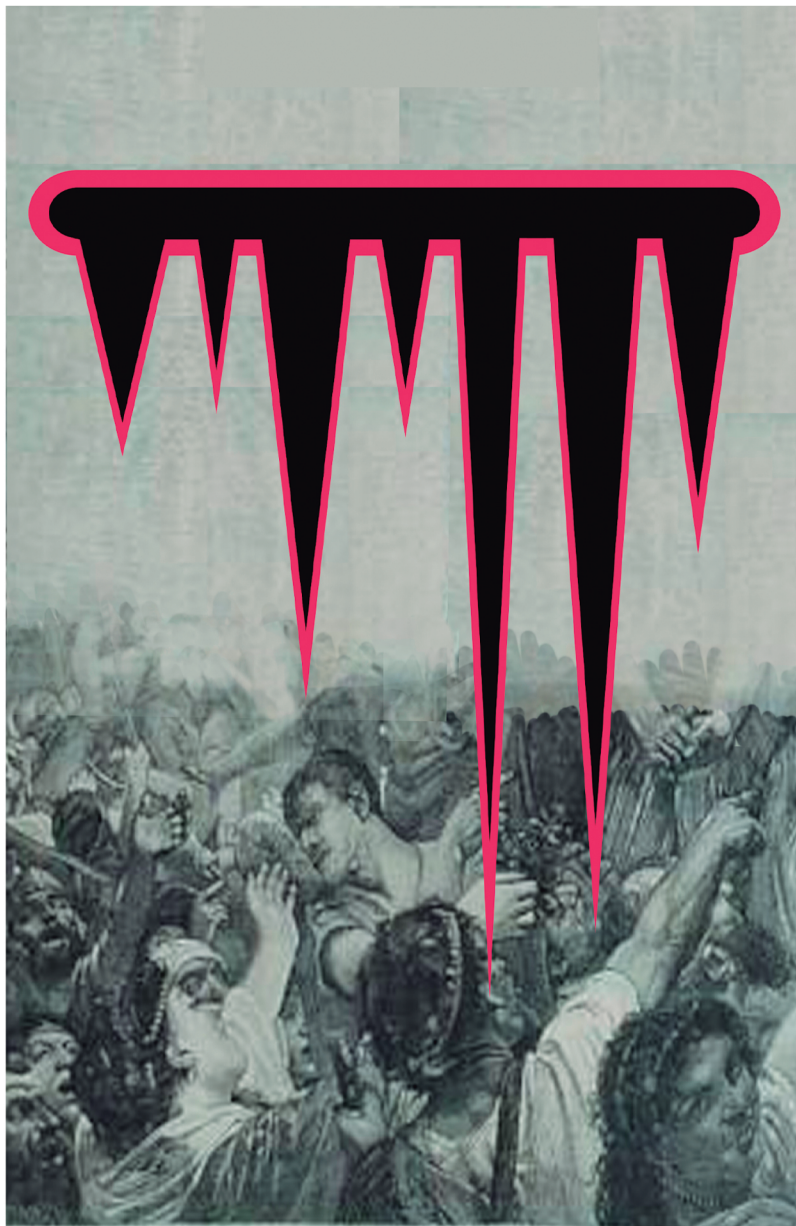

Ad nauseam

Ad nauseam, argudio edo eztabaida bat nazka edo asetasuneraino jarraitu dela adierazteko erabiltzen den latinezko terminoa da, horregatik argumentum ad infinitum (infinituraino) edo errepikapenezko argumentua ere deitzen da. Gaia luze eztabaidatu dela eta inplikatuak nazkatu egin direla adierazten du, azkenean errepikapenagatik konbentzitzen direlarik edo eztabaidatzen ez jarraitzea erabakitzen dutelarik. Elkarrizketa ad nauseam egoera batera eramaten duenak azkenean bere posizioa zuzena dela baieztatzea lortzen du, inork ez duelako kontraesan.

Adibidez:

Mundu Gerraren aurretik eta ondoren, erregimen naziak propaganda kanpaina handiak egin zituen juduen aurka, eta azkenean alemaniar asko konbentzitu ziren, gauza berdina behin eta berriro entzuteagatik.

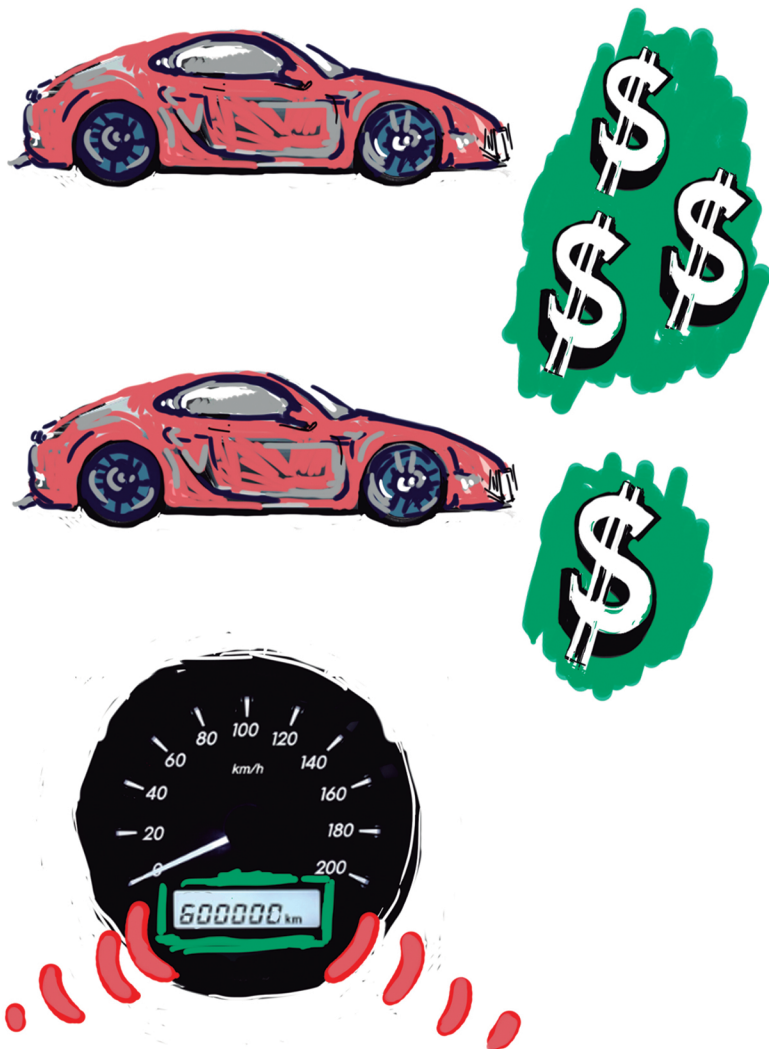
Ad populum

Ad populum argumentu bat, argumentum ad populum («herriari zuzendua») argudio bati edo baieztapen bati erantzun beharrean, jendeak, oro har, horri buruz duen ustezko iritzia irreferentzia eginez erantzuten denean ematen da, hau da, argumentu bat baliozkotzat hartzen da jende askok horrela uste duelako. Alderantzizko forma (ez du balio ia inork sinesten ez duelako) ere falazia bat da. Oso erabiliak diren bi argumentum ad populum mota dira: tradizioren jotzea eta praktika komunaren jotzea.

Adibidez:

Telefono hau erosi behar dut mundu guztia erosten ari delako.

Alde batera utzitako aldagaia

Alde batera utzitako aldagaiaren alborapena

Alborapen hau ikerketa bateko eredu batean aldagai garrantzitsuak kontuan ez hartzetik dator. Aldagai garrantzitsu bat ikerketan sartzen ez bada, aztertzen ari garen arazoaren kausei buruzko ondorio okerrak atera daitezke. Adibidez, adimen artifizialaren ikaskuntza automatikoan, aldagai garrantzitsuak edo aldagai gehiegi ezabatzeak eredu desegokia ematen du.

Adibidez:

Bi pertsona-talderen korrika egiteko batez besteko abiadura aztertzen da eta klima hotzagoan bizi direnek korrika azkarrago egiten dutela ondorioztatzen da, kontuan hartu gabe korrikalarien adina.

A silentio

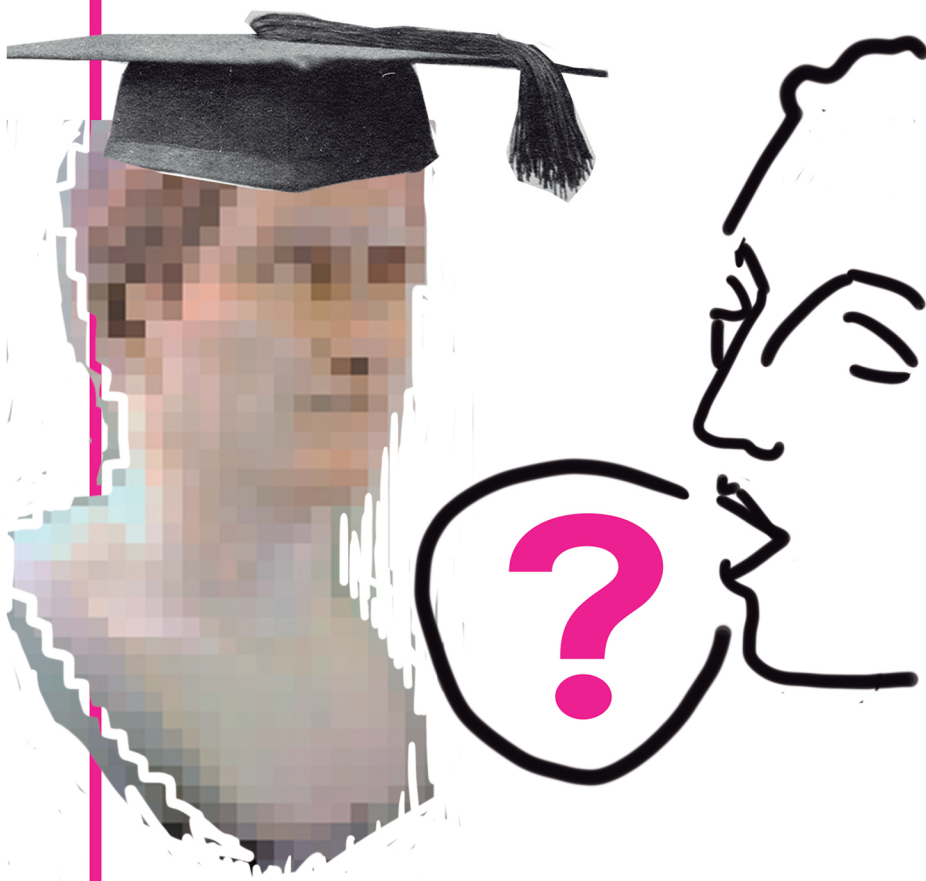
A silentio argudioa

A silentio argudioa, edo argudioa isiltasunetik, isiltasunean edo ebidentziarik ezean oinarritutako ondorioa ateratzen duen falazia da. Ikerketa klasikoan arloan, termino horrek ondorio hau aipatzen du: idazle batek ez daki gairen edo gertaeraren bat, ez baitago gai edo gertaera horri buruzko aipamenik bere idatzletan. Frogabide eta arrazoiketa puru gisa erabiltzen denean, falazien artean sailkatzen da, baina arrazoiketa abduktiboa denean baliozkoa eta sinesgarria izan daiteke.

Adibidez:

Aldi bateko idazle guztiek gertaera bat aipatzen ez dutenean, gertaera hori ez dela gertatu pentsa dezakeg

Autoritate-falazia

Autoritate-falazia

Argumentum ad verecundiam, autoritate-argumentua edo magister dixit falazia modu bat da. Zerbait egiazkotzat defendatzean datza, argudioan aipatzen den pertsonak gaian autoritatea duelako. Pitagorikoek argudio hori erabiltzen zuten beren ezagutza bultzatzeko: norbaitek «zergatik» galdetzen bazien, «maisuk esan duelako» erantzuten zuten (latinez, magister dixit). Garrantzitsua da azpimarratzea argudioa baliozkoa ez den arren, ondorioa egiazkoa izan daitekeela. Errorea ez dago konklusioan, baizik eta horretara iristeko erabilitako arrazoiketa logikoan. Zerbait autoritatez frogatu bada, orduan gezurra dela pentsatzearen akatsean ez da erori behar.

Adibidez:

«2ren erro karratua irrazionala da, Euclidesek hala esan zuelako». 2ren erroak zenbaki irrazional bat ematen du emaitza gisa, baina ez Euclidesek esan duelako, baizik eta froga matematiko bat dagoelako, 2ren erro karratuaren irrazionaltasuna frogatzen duena.

Baliokidetasun faltsua

Baliokidetasun faltsuaren falazia

Falazia horretan, bi subjektuen arteko baliokidetasuna ezartzen da, arrazoiketa akastun edo faltsu batean oinarrituta. Bi subjektuen artean partekatutako ezaugarri batek baliokidetasuna erakusten duela suposatzen denean egiten da, batez ere magnitude-ordenan, baina baliokidetasuna ez da nahitaez emaitza logikoa. Baliokidetasun faltsua emaitza arrunta da soilik anekdotikoa den antzekotasun bat berdintzat jotzen denean, baina arretaz behatzen dugunean, antzekotasuna gehiegizko sinplifikazioan edo faktore gehigarrien ezjakintasunean oinarritzen dela ikusten dugu.

Adibidez:

"Deepwater Horizon-en petrolio isuria ez da kaltegarriagoa zure bizilagunak, bere automobileko olio aldatzean olio pixka bat tantaka botatzen duenean baino". Baliokidetasun faltsua magnitude askotan ezberdinak diren gauzen arteko alderaketa da: Deepwater Horizon-ek 790 milioi litro petrolio isuri zituen; eta bizilagunak litro erdi isuri lezake agian.

Behatzailearen alborapena

Behatzailearen alborapena

Behatzailearen alborapena (esperimetatzailearen alborapena, determinazio-alborapena edo dete-kzio-alborapena ere deitua) ikertzaile baten ekintzek saiakuntza baten emaitzetan eragina dutenean gertatzen da. Behatzailearen albora-pena berak nahi gabe gerta daiteke, eta espero dituen zenbait emaitzaren itxaropenengatik gerta daiteke, edo ikertzailearen joera kognitiboengatik, hala nola genero, arraza edo edozein motatako aurreiritziengatik gerta daiteke.

Adibidea:

Historian zehar emakume zientzialariak, idazleak, artistak etab. ez dira kontuan hartu, historiagileak (behatzaileak) gizonak izan direlako ia osotasunean.

Benetako eskoziarra

Benetako eskoziarraren falazia

Benetako eskoziar batek ere ez", edo purutasunera jotzea, falazia informal bat da. Pertsona bere adierazpen orokortua kontradibide batetik babesten saiatzen da, kontradibidea modu desegokian baztertuz. Orokortze unibertsal faltsutua alde batera utzi edo kontradibidea deskalifikatzen duen ebidentzia eman beharrean, orokortzea apur bat aldatzen du ("eskoziarra" bakarrik izan beharrean "benetako eskoziarra" esaten du).

Adibidez:

Norbaitek esaten du eskoziar batek ere ez duela azukrea jartzen bere kafean. Solaskideak erantzuten dio bere osaba Angus eskoziarra dela eta azukrea jartzen diola, orduan hasierakoak baieztapena aldatzen du "ez da benetako eskoziarra" esanez.

Berrespen-alborapena

Berrespen-alborapena

Berrespen-alborapena norbaitek aurretik dituen sinesmenak edo baloreak berresten eta babesten dituen informazioa bilatu, interpretatu eta gogoratzen duenean ematen da. Pertsonak joera hori erakusten dute beren ikuspuntuak bermatzen dituen informazioa hautatzen dutenean, kontrako informazioa alde batera utzita, edo ebidentzia anbigua beren jarrerari laguntzeko interpretatzen dutenean. Efektua indartsuagoa da lortu nahi diren emaitzetarako, emozionalki eragiten diguten gaietarako eta sakonki errotutako sinesmenetarako. Berrespen-alborapena ezin da ezabatu, baina kontrolatu egin daiteke, adibidez, pentsamendu kritikoko trebetasunetan heztearen eta trebatzearen bidez.

Adibidez:

Kirolean, epaileen erabakiak zuzenak direla pentsatzeko joera dugu gure taldearentzat onuragarriak direnean, baina gure taldearentzat kaltegarriak direnean, oso litekeena da epailearen erabakia txarra dela pentsatzea.

Biziraupen-alborapena

Biziraupen-alborapena

Bizirik atera denaren alborapena edo biziraupen-alborapena hautapen-prozesu batean onartuak izan diren edo gaixotasun batetik bizirik atera diren pertsonetan edo objektuetan soilik arreta jarztearen errore logikoa da, hori gertatu ez zaienak alde batera utziz. Horrek ondorio okerrak ekar ditzake, datu osatugabeak direla-eta. Sinesmen baikorregiak eragin ditzake, hainbat akats alde batera uzten direlako, adibidez, dagoeneko existitzen ez diren enpresak finantza-jardunaren azterketatik kanpo uzten direnean. Honez gain, talde bateko arrakastek propietate bereziren bat dutelako uste faltsura ere eraman dezake, kointzidentzia hutsa izan beharrean.

Adibidez:

Azterketa bat gainditu duten ikasleak soilik kontuan hartzen baditugu, azterketa erraza izan dela ondorioztatu dezakegu..

Gerezien hautaketa

CHERRY PICKING

Biziraupen-alborapena

Bizirik atera denaren alborapena edo biziraupen-alborapena hautapen-prozesu batean onartuak izan diren edo gaixotasun batetik bizirik atera diren pertsonetan edo objektuetan soilik arreta jartzearen errore logikoa da, hori gertatu ez zaienak alde batera utziz. Horrek ondorio okerrak ekar ditzake, datu osatugabeak direla-eta. Sinesmen baikorregiak eragin ditzake, hainbat akats alde batera uzten direlako, adibidez, dagoeneko existitzen ez diren enpresak finantza-jardunaren azterketatik kanpo uzten direnean. Honez gain, talde bateko arrakastek propietate bereziren bat dutelako uste faltsura ere eraman dezake, kointzidentzia hutsa izan beharrean.

Adibidez:

Azterketa bat gaingitu duten ikasleak soilik kontuan hartzen baditugu, azterketa erraza izan dela ondorioztatu dezakegu..

Dilema faltsua

AN OYD TREE ON THE SATURNAL HEART

A painting by the artist, and the tree is the symbol of the heart.

60.3428

Dilema faltsua

Dilema faltsuan egoera bat ebazteko aukera moduan bi ikuspuntu bakarrik erakusten dira, kontuan hartu ez diren aukera alternatibo bat edo gehiago daudenean. Bi aukerak, askotan, baina ez beti, ikuspegi muturrekoenak dira aukera-espektro baten barruan. Dilema faltsuak ez du zertan bi aukeratar mugatuta egon, hiru edo gehiago ere sar baitaitezke tartean, baina beti du ezaugarri bat: arrazoizko alternatibak alde batera uztea, bazterketa hori argudiatu gabe, nahita edo nahigabe izan bada ere.

Adibidea:

Langile bati baldintza ekonomiko onen eta familia-bizitza ona ahalbidetuko duten baldintzen artean aukeratzea eskatzen zaio.

Falazia ekologikoa

Falazia ekologikoa

Falazia ekologikoa edo biztanleria-falazia, zatiketaren arabeko anbiguotasun-falazia gisa ezagutzen dena, datu estatistikoaren interpretazio txarrean oinarritutako argudiatze-falazia edo akats mota bat da. Taldean bildutako datuetan oinarritutako banakoei buruzko ondorioak ateratzen saiatzen garenean gertatzen da, talde bateko kide guztiek taldearen ezaugarri berak dituztela suposatzen denean. Estereotipoak oso hedatuta dagoen falazia ekologiko mota dira: talde bateko kide izateagatik, talde orokorraren ezaugarri «tipikoetako» bat aplikatzen zaio gizabanako bati, hala nola, pertsona bat alemaniarra izateagatik oso arrazionala dela pentsatzea.

Adibidez:

Datuen arabera, kafearen kontsumo-maila handiena duten herrialdeek bihotzeko gaixotasunen intzidentzia txikiagoa dute. Falazia ekologikoa kafe gehiago edaten duten pertsonak bihotzeko gaixotasunak izateko arrisku txikiagoa dutela ondorioztatzea litzateke.

Falazia zirkularra

Falazia zirkularra

Falazia zirkularra (circulus in probando, edo logika zirkularra) amaitu nahi den horrekin hasten den falazia da. Premisek ondorioak adina froga edo ebidentzia behar duten argudio baten akatsa da, eta, ondorioz, argumentuak ez du lortzen konbentzitzea. Hori adierazteko beste modu batzuk dira ez dagoela premisak onartzeko arrazoirik aldez aurretik konklusioa sinesten ez baduzu, edo premisek ez badute konklusiorako oinarri edo ebidentzia independenterik ematen. Tarteko urrats bat edo gehiago izan ditzake.

Adibidea:

Jainkoa existitzen da. Zergatik dakizu? Bibliak hala dioelako. Eta nola dakizu Biblia egiazkoa dela? Jainkoaren hitza delako.

Finantzaketa- alborapena

Finantzaketa-alborapena

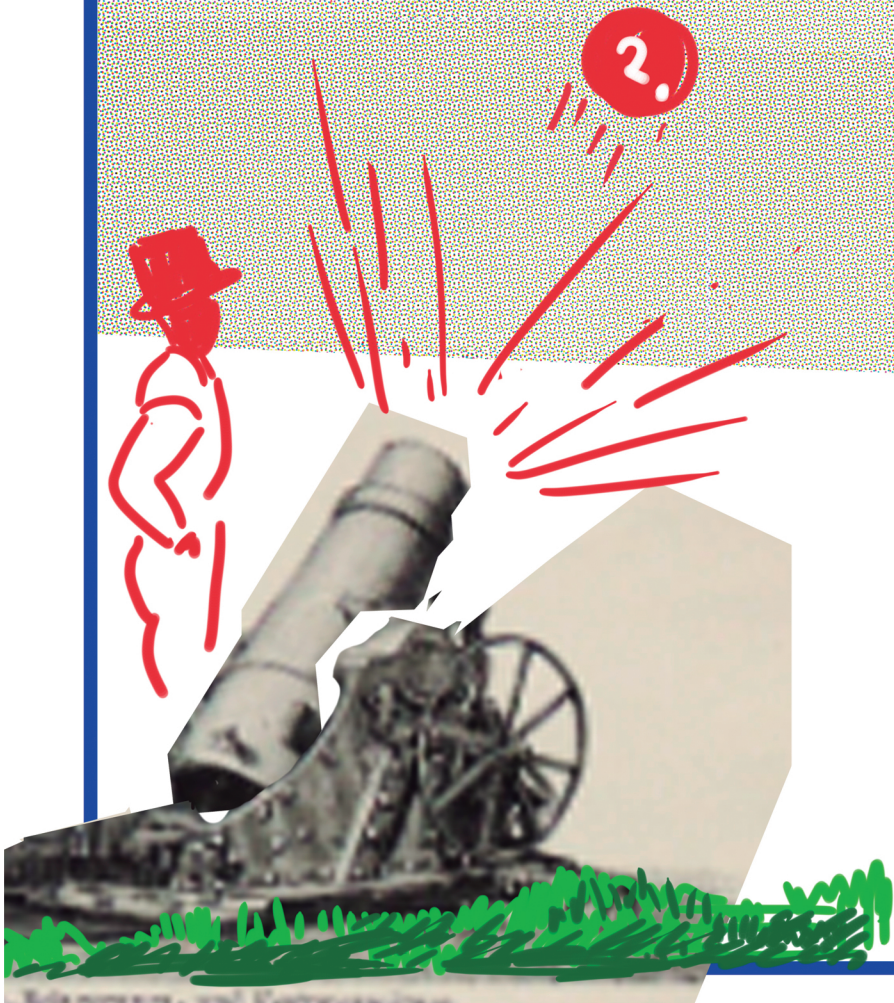
Finantzaketa-alborapena, babesletza-alborapena, finantzaketa-argitalpenaren alborapena ere esaten zaiona, azterlanaren finantza-babeslearen interesak babesteko azterketa zientifiko batek duen alborapenari dagokio.

Finantzaketa-alborapena, bereziki, toxikotasun kimikoari, tabakoari eta sendagaiei buruzko ikerketekin lotu da. Behatzailearen edo esperimentalatzailearen alborapen-kasu bat da. Fenomeno hau nahikoa da ikertzaileek aurretik argitaratutako azterlanetan alborapena aztertzeko ikerketak egiteko.

Adibidez:

Tabakoak eragindako kalteari buruzko ikerketa zientifikoek tabakoak eragin dezakeen kaltea minimiza dezakete, tabakoa saltzen duten enpresek ikasketak finantzatzen badituzte.

Galdera konplexua

Galdera konplexuaren falazia

Galdera konplexuaren falazia, galdera asko, galdera konposatua edo plurium interrogationumere deitua, norbaitek, frogatu ez den edo inplikaturako pertsona guztiek onartu ez duten zerbait aurre suposatzen duen galdera bat egiten duenean gertatzen da. Testuinguruaren arabera da; aurre suposizioa egiazkoa izan daiteke edo ez, tartean dauden pertsona guztiek frogatu edo onartu ez duten zerbait aurre suposatzen denean egiten da falazia, eta, orduan, solaskidea zerbait onartzera bultzatzen da, erantzuna ematean galderaren proposamenarekin konprometitzen baita.

Adibidea

«Utzi al diozu txakurra gaizki tratatzeari?» Galdekatuak erantzuten badu, bai ala ez, txakurra gaizki tratatu duela onartzen ari da.

Istripuaren falazia

Istripuaren falazia

Istripuaren falazia edo Dicto Simpliciter, gauza baten propietate akzidentala edo osagarria funtsezko ezaugarri bat balitz bezala tratatzean datza. Lege edo printzipio orokor bat, hain justu salbuespena den edo lege orokor hura betetzen den baldintza normalak ematen ez diren kasuetan aplikatzen denean ere falazia honetan erortzen da.

Adibidez:

Hegaztiek hegan egiten dutenez eta pinguinoak hegaztiak direnez, pinguinoek hegan egiteko aukera izan beharko lukete. Hau ez da horrela hegaztien definizioak hegan egitea ez dakarrelako, beste ezaugarri batzuk baizik.

Jokalariaren falazia

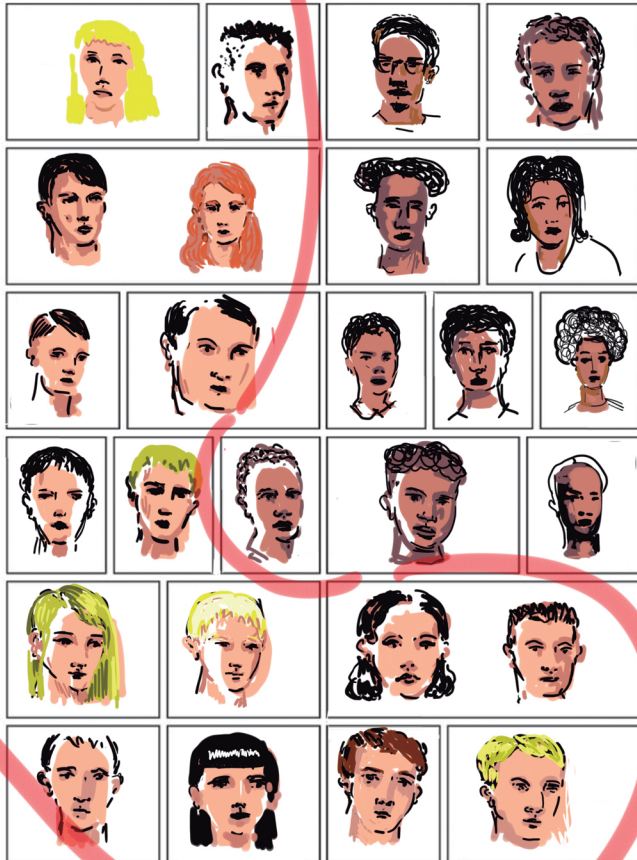
Jokalariaren falazia

Jokalariaren falazia, Montecarloko falazia ere deitua, gertaera jakin bat iraganean ohikoa zena baino maizago gertatu bada, etorkizunean gertatzeko probabilitate txikiagoa duela pentsatzea da. Uste hau okerra da gertaera askeetan, non gertaera bat ez dagoen aurrekoaren menpe. Falazia hau ausazko jokoekin lotzen da, adibidez, dado bat hainbat aldiz botatzean, azken emaitzetan sei zenbakia ez bada azaldu pentsatzen da hurrengo jaurti aldian irtengo dela.

Adibidea:

«Montecarloko falazia» izena fenomenoaren adibiderik ezagunenean sortzen da, 1913an Montecarloko kasinoko erruletaren jokoan gertatu zena, bola 26 aldiz jarraian beltz erori zenean. Jokalariak milioika libera galdu zituzten beltzaren aurkako apustuan, bolada gorri luze batek jarraitu behar ziola oker arrazoituz.

Lagin-alborapena

Lagin-alborapena

Lagin-alborapena, hautapen-efektua edo laginketa-errorea ere deitua, aztertu beharreko gizabanakoen edo datuen lagina hautatzeko moduaren ondorioz sortzen den distortsioa da. Hau da, hautatutako banakoek ez dute biztanleria ondo irudikatzen. Oso ohikoa da, eta alborapen hori saihesten ez badugu, proposatutako ondorio batzuk edo guztiak okerrak izan daitezke.

Adibidea:

Elikadura-ohiturei buruzko azterlan batean, gimnasio bateko kideen artean aukeratzen da lagina, ziurrenik gainerako biztanleek baino ohitura osasungarriagoak dituztelarik.

Lastozko gizona

Lastozko gizonaren falazia

Lastozko gizonaren falazia, benetan eztabaidatzen ari den argumentua ez den beste bat ezeztatzean datza, bereizketa aitortu edo onartu gabe. Esaten da falazia honetan erortzen dena «lastozko gizon bati erasotzen» ari dela. Eztabaidatu beharreko proposamenaren orde, proposamena ez den beste bat jarriko da, nahita eta ezkutuan. Argudio horiek eztabaida polemikoetan erabili dira historian zehar, bereziki oso emozionalak diren gaiei dagokienez.

Adibidez:

Jonek dutxatzea onuragarria dela esaten badu eta Anderrek oso ur beroarekin dutxatzea azalarentzat kaltegarria dela erantzuten badio, Anderrek lastozko gizon bat «altxatu» du, Jonek ez baitu ur oso beroarekin dutxatuko denik esan.

Oreka faltsua

Oreka faltsua

Oreka faltsua alborapen mediatiko bat da; horren bidez, kazetariak neutraltasun faltsu baten itxurapean aurkezten dute gai bat ebidentziek eskaintzen dutena baino modu orekatuagoan. Distantziakidetasun terminoa alborapen horrekin lotuta dago. Argi eta garbi gutxiengoa den iritzi batek gehiegizko arreta eta espazioa jasotzen du, eta, beraz, iritzi minoritarioa eta gehiengoaren iritzia baliokideak direla pentsa daiteke. Oreka faltsua desinformazioaren hedapenaren arrazoi garrantzitsu gisa aipatu da, «fake news» deiturikoak.

Adibidea

Oreka faltsuaren adibide bat berotze globalari buruzko eztabaida da. Komunitate zientifikoak berotze globala ia aho batez industria iraultzaren ondorioei egozten badie ere, oso kopuru txikia dago, dozenaka mila zientzialariren artean gutxi batzuk, atribuzio hori zalantzan jartzen dutenak. Bi aldeetako zientzialariei ahots bera emateak komunitate zientifikoaren barruan desadostasun larria dagoela pentsatzera ematen du, berotze globala eta antropogenikoa dagoela dioen adostasun zientifiko handia dagoenean.

Orokortze azkarra

Orokortze azkarra

Orokortze azkarra, orokortze bidegabea edo indukzio bidegabea nahikoa ez den froga batetik ondorio orokor bat ondorioztatzean egiten den falazia da. Orokortze azkar batek indukzio txarra ekar dezake eta, beraz, ondorio okerra. Istripuaren falazia da orokortze azkarra den kasuetako bat.

Adibidez:

Jon, Miren eta Uxue altuak eta azkarrak direla ikusten badugu, pertsona altu guztiak azkarrak direla ondorioztatzea, soilik hiru azkarrak direlako, azkar orokortzea da. Oso litekeena da pertsona batzuk altuak izatea eta, hala ere, azkarrak ez izatea.

Oroitzapen-alborapena

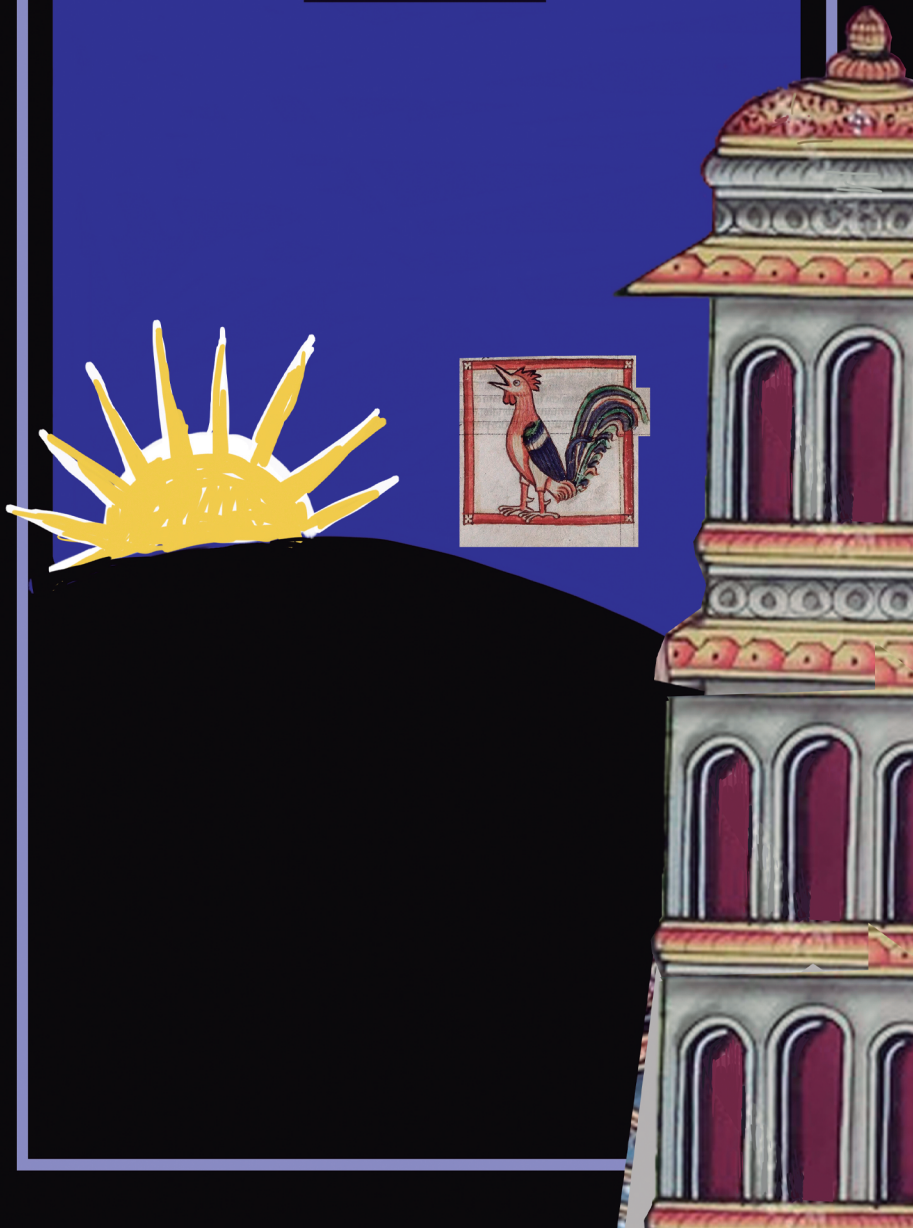
Oroitzapen- alborapena

Ikerketa epidemiologikoan, oroitzapen-alborapena, azterketako parte-hartzaileek iraganeko gertaera edo esperientziei buruz berreskuratutako (gogoratutako) oroitzapenen zehaztasunean dauden desberdintasunek eragindako akats sistematiko bat da. Batzuetan, erantzun-alborapena edo ixosten-alborapena ere esaten zaio. Nahitakoa edo nahi gabekoa izan daiteke.

Adibidez:

Gaixotasun bati buruzko ikerketa batean, bi pertsona-talderekin, gaixoak eta osasuntsuak, baliteke gaixoek arrisku potentzialeko faktore gehiago gogoratzea, kontroleko taldekoak (osasuntsuak) baino. Horrek potentzialki puztu dezake balizko arrisku-faktore baten eta gaixotasunaren arteko harremana.

Post hoc

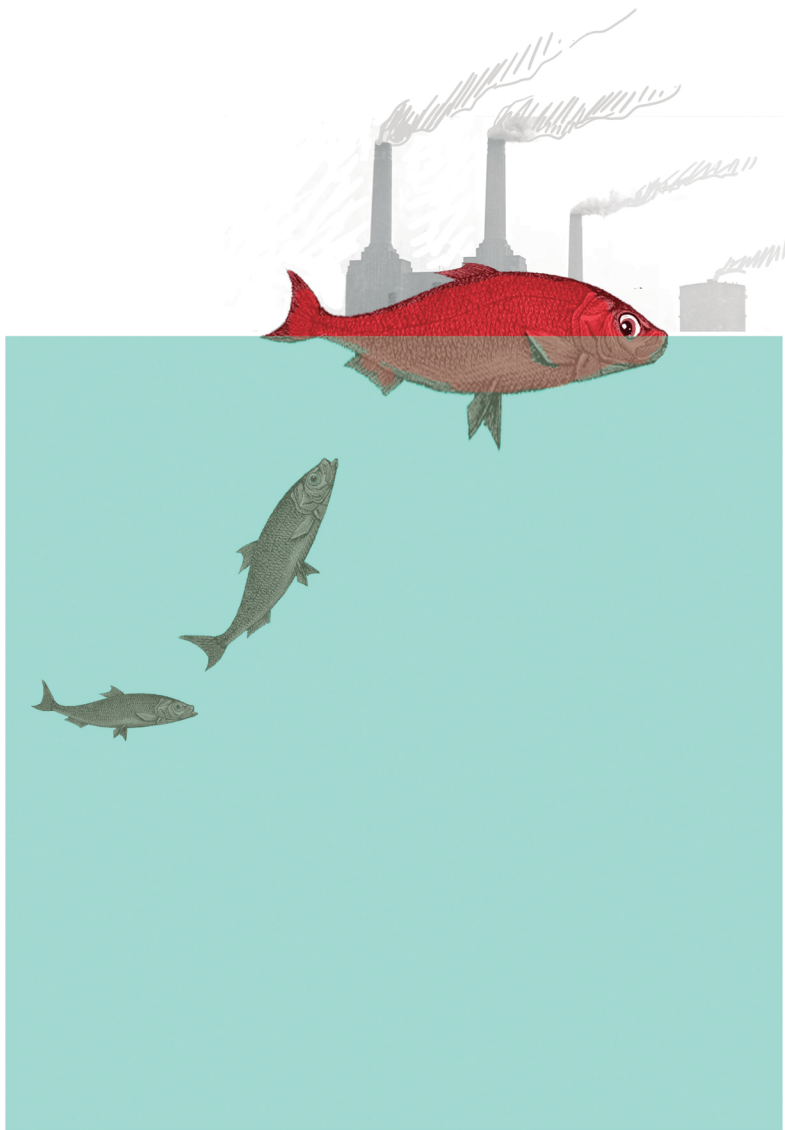
Post hoc

Post hoc ergo propter hoc ('honen ondoren, beraz, honen ondorioz') honako hau ezartzen duen falazia da: «Y gertaera X gertaeraren ondoren gertatu denez, Y gertaera X gertaerak eragin behar izan du». Errore bereziki tentagarria da, korrelazioak, kasu honetan denboran, batzuetan kausalitatea iradokitzen duelako. Falazia da baldin eta konklusioa gertaeren ordenan soilik oinarritzen bada, emaitzaren erantzule izan daitezkeen eta lotura baztertu dezaketen beste faktore batzuk kontuan hartu beharrean. Baliteke istripu bat gertatu izana gidariak lehenago edan zuelako, eta kasu honetan ez litzateke falazia izango.

Adibidea:

«Oilarrak egunsentia baino lehen kantatzen du; beraz, oilarrak eguzkia aterarazten du».

Sardinzar gorria

Sardinzar gorria

Sardinzar gorriaSardinzar gorriaren falaziari arrasto faltsuarena ere esaten zaio, hau da, galdera garrantzitsu batetik aldentzen edo desbideratzen duen zerbait da. Arrasto faltsua nahita erabil daiteke, misteriozko fikzioan edo estrategia erretorikoetan (adibidez, politikan), edo argudioan erabil daiteke konturatu gabe.

Adibidez:

Enpresa bati ibaiko kutsadura sortu berri dela eta galdetzen diote, eta enpresaburuak bere enpresak enpleguan dituen onurei buruz hitz egiten du.

Simpsonen paradoxa

Simpsonen paradoxa

Simpsonen paradoxa probabilitate eta estatistikako fenomeno bat da: hainbat datu-multzo bananduta aztertzen direnean joera bat agertzen da, baina desagertu egiten da edo alderantzikatu egiten da taldeak konbinatzen direnean.

Emaitza hori askotan gizarte-zientzien eta medikuntza-zientzien estatistiketan aurkitzen da, eta bereziki kaltegarria da aztertutako arazoaren arrazoa zein den jakiteko maiztasun-datuak ez direnean ondo interpretatzen. Paradoxa konpon daiteke ikuspegi estatistikoari behar bezala helduz.

Adibidez:

Giltzurrun-kalkuluen tratamendua

Adibide hau benetako azterketa mediko batetik dator, giltzurrun-kalkuluetarako bi tratamenduren arrakasta-tasak alderatzen ditu. Taulak arrakasta-tasak (arrakasta-proporzioa) eta giltzurrun-kalkuluen tratamendu txiki eta handietarako tratamenduen kopurua erakusten ditu.

A tratamenduak prozedura kirurgiko irekiak eta B tratamenduak prozedura kirurgiko itxiak barne hartzen ditu. Parentesi arteko zenbakiak taldearen guztizko tamainarekiko arrakasta-kasuen kopurua adierazten dute. Ondorio paradoxikoa da A tratamendua eraginkorragoa dela kalkulu txikietan zein handietan erabiltzen denean, nahiz eta B tratamendua eraginkorragoa den bi tamaina horiek aldi berean hartzen direnean. Kasu honetan, ez zekiten «ezkutuko» aldagaia (edo nahasmen-faktorea), «kalkuluaren tamaina», garrantzitsua zenik haren ondorioak aztertu zituzten arte.

Atzekariaren baieztapena

Atzekariaren baieztapena

Falazia hau egiten da baldintzazko baieztapen egiazko bat hartzen denean: «A, orduan B», eta oker baieztatzen denean: «B, orduan A». Hori akats bat da, B ondorioa k beste arrazoi batzuk izan baititzaie A z gain gertatzeko.

Adibidea:

Lurzorua bustita badago, euria egin duelako da. Egia esan, lurzorua bustita egoteko beste arrazoi batzuk egon daitezke, norbaitek garbitu izana, esaterako.

Texasko frankotiratzailea

Texasko frankotiratzailearen falazia

Texasko frankotiratzailearen falazia gertatzen da datuen ezberdintasunetan arretarik jartzen ez denean eta antzekotasunak gehiegi nabarmentzen direnean, ondorio faltsu batera helduz. Taldekatze-ilusioarekin lotuta dago, hau da, gizakiak, ereduak edo patroiak ateratzeko joera erakusten du nahiz eta hauek benetan ez existitu.

Adibidea:

Izena Texasko gizon batek egindako txantxa batetik dator. Honek aletegi baten paretan tiro batzuk bota zituen, eta ondoren diana bat margotu zuen, lehen egindako tiroak dianaren erdian kokatuz. Horrela frankotiratzaile bikaina zela esaten zuen.